

ОСНОВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

*Павлій Н.І.
здобувач навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

Екологічна політика (ЕП) є системою заходів, що проводяться державними органами з метою забезпечення екологічної безпеки соціально економічного розвитку країни. Вона включає планування і здійснення заходів, спрямованих на досягнення цілей, пов'язаних зі збереженням і поліпшенням стану НС (включаючи природні ресурси) і здоров'я людей. Таким чином, ЕП є цілеспрямованою системною діяльністю держави в області використання природних ресурсів і ОНС, в якій ключова роль належить організаційному, управлінському аспекту.

ЕП як одно з напрямів державної діяльності почала формуватися в розвинених країнах з кінця 60-х - начала 70-х років у зв'язку з усвідомленням небезпеки глобальної екологічної кризи, що намітилася. Світова енергетична криза на початку 70-х років ХХ століття, яка збіглася з сировинною і екологічною кризами, гостро поставили проблему пошуку якісно нової моделі соціально-економічного розвитку, яка враховувала не лише обмеженість природно-ресурсних чинників і адаптаційних можливостей природного середовища, але і забезпечувала її збереження. У основу такої моделі лягла концепція стійкого розвитку як стратегічний орієнтир розвитку на усіх рівнях територіального охоплення - від глобального до локального.

Необхідність відмови від споживацького ставлення до природного середовища привела до повсюдного зростання уваги до екологічних

проблем і зумовила посилення значущості всебічного врахування екологічних обмежень економічного розвитку. Це, у свою чергу, супроводжувалося активізацією діяльності держави в екологічній сфері. У структурах державного управління у багатьох країнах були створені спеціальні органи по ОНС, тим самим було покладено початок формуванню державної ЕП. Сформувалися і ключові напрями природоохоронної діяльності, які стали визначати зміст ЕП в різних країнах. До числа таких напрямів можна віднести наступні:

- а) регулювання і контроль антропогенних дій різного роду;
- б) проведення політики протекціонізму по відношенню до ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій;
- в) підтримка фундаментальних досліджень в області екології;
- г) організація системи інформування населення про стан.

Вироблення ЕП базується, як правило, на обліку двох груп обов'язкових умов: прийнятих суспільством принципів ЕП і пріоритетних екологічних проблем.

Формування ЕП в загальному вигляді може бути представлене у вигляді наступної послідовності дій. На основі прийнятих принципів ЕП і вибраних пріоритетних екологічних проблем в регіоні формулюються основні положення стратегії природоохоронної діяльності, яка включає, передусім, постановку екологічних цілей, їх конкретизацію у вигляді певних завдань і вибір пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності. Для практичної реалізації екологічних цілей і завдань розробляється система конкретних заходів і дій, які можуть набувати форми регіональних екологічних програм зі встановленням для кожного заходу відповідальних виконавців, термінів реалізації і необхідних фінансових і матеріальних ресурсів, включаючи джерела фінансування. Для оцінки ефективності проведення природоохоронної діяльності використовується система критеріїв і показників оцінки екологічної

ситуації в регіоні.

Формування природоохоронної стратегії визначається багато в чому специфікою території, характером галузевої структури виробництва і використовуваними на екологічно небезпечних об'єктах підходами до організації і здійснення природоохоронної діяльності.

Відповідно виділяється просторовий, виробничий, організаційно-технологічний і управлінський аспекти вибору варіанту природоохоронної стратегії як довгострокової основи ЕП.

Просторовий аспект має на увазі відображення специфіки регіону з урахуванням особливостей його природно-кліматичних і економічних умов. Природно-кліматичні умови визначають, передусім, адаптаційний механізм природних комплексів регіону, їх здатність до самовідновлення і підтримки екологічної рівноваги. Територіальна диференціація екологічних проблем обумовлює їх специфіку в кожному окремому регіоні і вимагає своїх шляхів рішення. Ця специфіка визначається передусім особливостями місцевих природно-кліматичних умов. Відповідно до цього рішення схожих проблем ОНС може істотно розрізнятися залежно від природних, економічних і інших умов кожної конкретної території. В результаті цього одні і ті ж види господарської діяльності в різних регіонах можуть мати і різні екологічні наслідки.

Характер екологічних проблем регіону багато в чому похідний від його галузевої спеціалізації. *Виробничий аспект* вибору варіанту природоохоронній стратегії пов'язаний з необхідністю урахування галузевої специфіки регіону, особливостей впливу різних галузей на НС. Безпосередня залежність галузевої структури виробництва і характеру процесів використання природних ресурсів на підприємствах і стану НС в межах регіонів їх розташування визначає необхідність вивчення специфіки екологічних наслідків функціонування підприємств різних галузей економіки.

Галузевий склад виробництва в тому чи іншому місці в значній мірі обумовлює рівень і характер забруднення НС, масштаби порушення природних комплексів, стан природних ресурсів території розташування відповідних виробництв. Під час оцінювання впливу на НС підприємств тієї чи іншої галузі з'являється можливість більш точно визначити масштаби і характер їх впливу, викликані зміни в стані НС і природних ресурсів, соціальні та економічні наслідки.

Організаційно-технологічний і управлінський аспекти вибору природоохоронної стратегії пов'язані з урахуванням використовуваних підходів до організації природоохоронної діяльності на окремих підприємствах і територіях як суб'єктах управління. Стосовно підприємств це може бути традиційний шлях, пов'язаний з добудовою основних виробничих процесів об'єктами, які доводять викиди, що утворюються, скидання і тверді відходи до кондицій, відповідним встановленим для того або іншого підприємства - джерела забруднення, - екологічним вимогам. З екологічних позицій, кардинальнішим шляхом є впровадження екологічно безпечних технологій. Нарешті, відчутний екологічний ефект може бути досягнутий при вдосконаленні організації управління природоохоронною діяльністю на підприємстві, що пов'язано з впровадженням систем екологічного менеджменту.

Література:

1. Жигінас В. В. Структурна перебудова трансформаційної економіки в контексті сучасних тенденцій екологізації: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.01; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2008. 20 с.
2. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2002. 420с.
3. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування: навч. посібник. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с.